

مدیریت شهری

شماره ۴۰ پاییز ۹۴

No.40 Autumn 2015

■ ۲۴۹-۲۶۸ ■

زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۴/۵/۱۵

زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۱۱/۱۴

رهیافتی بر شناسایی بایسته‌های سیاستهای اقتصاد مقاومتی بر سیاستهای شهرسازی و صنعت ساختمان

محمد مهدی بلندیان* - کارشناس ارشد معماری گرایش مرمت و احیاء بنها و بافت‌های تاریخی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

سارا ناصری - کارشناس ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

Approach to identify requirements of urban development policies and economic policies of resistance to building industry

Abstract

Current situation of and demands on the time and place of the major decisions in the field of urban planning and architecture had an effect. The economic impact resistance requirements of the policies in the policy formulation should be considered before planning and building industry. The analytical method to collect data library studies as well as research method and logical reasoning to object approaches the emergence necessities of the policies of the resilient economy the construction industry is an architecture. In this paper, the concept of resistance economy and provide policies, procedures and strategies in the construction industry in accordance with the policies of the superiority of mind and strength of the economy in detail on this point is.

Keywords: urban economy, the strength of the economy, the requirements of implementation, economic policies resistance.

چکیده
شرایط فعلی کشور و اقتضایات زمانی و مکانی موجود بر تصمیم‌گیری‌های کلان در حوزه شهرسازی و معماری تاثیر داشته است که در این میان تاثیر بایسته‌های سیاستهای ابلاغی اقتصاد مقاومتی نیز باید در تدوین سیاستهای پیش روی شهرسازی و صنعت ساختمان مورد توجه قرار گیرد. در این مقاله با روش توصیفی- تحلیلی و ابزار گردآوری داده مطالعات کتابخانه‌ای و در عین حال روش اسنادی و استدلال منطقی به موضوع شناسایی رهیافت‌هایی بر پدیداری بایسته‌های سیاستهای ابلاغی اقتصاد مقاومتی بر معماری و صنعت ساختمان پرداخته شود. لذا در این مقاله به مفهوم اقتصاد مقاومتی و رائئه سیاستهای راهکارها و راهبردهایی در صنعت ساختمان در انطباق با سیاستهای فرادستی اقتصاد مقاومتی نظر داشته و به تفصیل به این موارد اشاره داشته است.

واژگان کلیدی: اقتصاد شهری، اقتصاد مقاومتی، بایسته‌های تحقق‌پذیری، سیاستهای اقتصاد مقاومتی.

مقدمه

مشکلات عدیده اقتصادی و مالی را برای بسیاری از کشورها رقم زده است.

شایان ذکر است که در اصل چهل و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، چنین آمده است: «هدف عالی جمهوری اسلامی ایران، تحقق استقلال اقتصادی، رفع فقر و برآوردن نیازهای در حال رشد انسان هاست.» (قانون اساس جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۸). بدین ترتیب، یکی از اهداف عالی قانون اساسی تحقق اقتصادی و برآوردن نیازهای در حال رشد انسان هایی است که در جامعه اسلامی زندگی می کنند (هاشمی و پورعبدی، ۱۳۹۲، ص ۴۷). بر همین اساس است که تاکیدات حکیمانه رهبر انقلاب بر مسائل اقتصادی و خودکفایی، اصلاح الگوی مصرف و مشابه آن و بالاخره سیاستهای ابلاغی اقتصاد مقاومتی نیز در این موضوعیت ترجمان یافته است. در عین حال، در حوزه های مطالعاتی نظری «امنیت پژوهی، روابط بین الملل و مطالعات راهبردی» به هنگام طرح مواردی نظری امنیت ملی، استراتژی ملی تهدیدات ملی، منظور از سطح ملی تهدیدات، علاوه بر داخل کشور و معمولاً در محل تلقی و فصل مشترک دولت، بیشتر ملتها را شامل می شود (خدمی، ۱۳۹۰، ص ۷۴).

علاوه بر این در تحقیقات جهانی و خارج از ایران نیز بر موضوع «استقلال اقتصادی» تاکید ویژه ای شده است، چنانچه «کاستلز» (۱۹۷۲) و «هاروی» (۱۹۷۳) فرایند شکل گیری تحولات شهری را مرتبط با تحولات سرمایه داری و نتیجه آن در نظام های تجملاتی و مصرف گرایی فزاینده و عدم توجه به مبانی تولید داخی و اتکا به منابع ملی کشورها دانسته اند (Castells ۱۹۷۲, and Harvey ۱۹۷۳). با همین رویکرد، تحولات جمعیت شهری از آن تاریخ به بعد از سوی دسته ای از اندیشمندان به عنوان تحولات اکولوژیکی ناشی از دینامیزم جمعیت انسانی مطالعه نشد بلکه در تحلیل این پدیده توسط ایشان به عوامل اجتماعی که ناشی از «شیوه تولید سرمایه داری» بودند، توجه ویژه ای شد. تحلیل های

دنیای امروز دنیای تعامل اقتصاد و صنعت با زندگی و آینده جوامع بشری است؛ بدانگونه که بر زندگی شهروندان و آینده ملیتها تاثیر گذاشته و در عین حال، با موجی از انفجار جمعیت شهری تجربه شده است. جدای از جنگهای نظامی، آشفتگی در ساختارهای سیاسی جهان، کشتارهای بی رحمانه قومیتی و ملیتی، نظامی گری و تهدیدات عمدۀ اقتصادی ابرقدرتها و حکومت های دیکتاتور جهانی، افزایش جمعیت و کاهش میزان ذخایر غذایی و منابع حیاتی کشورها نیاز به اصلاح ساختارهای اقتصادی را طلب می کند؛ چنانچه افزایش جمعیت شهری در جهان سوم بارزتر و با روندی تندتر در مقایسه با ممالک توسعه یافته بوده است؛ به نحوی که جمعیت شهری جهان سوم از ۲۸۵ میلیون نفر (درصد کل جمعیت جهان سوم) در سال ۱۹۵۰ به یکباره و در روندی شتابان به ۱/۲ میلیارد نفر (۳۰ درصد کل جمعیت جهان سوم) در سال ۱۹۸۵ رسیده است (Kasarda and Crenshaw ۱۹۹۱). این روند با سیری سعودی تاکنون ادامه داشته است، به نحوی که در سال ۲۰۱۱ تعداد جمعیت شهری جهان در کشورهای در حال توسعه به ۲۶۴۲ میلیون نفر (درصد کل جمعیت این کشورها) و در کشورهای کمتر توسعه یافته به ۲۴۸ میلیون نفر (درصد کل جمعیت این کشورها) رسیده است (population data sheet ۲۰۱۱). روند شتابان افزایش جمعیت در حالت کلی این کشورها را با مشکلات عدیده ای مواجه کرده است و این مشکلات با رشد شتابان جمعیت شهری، بیشتر شده است؛ به نحوی که امکان هر نوع برنامه ریزی بلندمدت و میان مدت برای بهبود شرایط زندگی و تلاش در جهت دستیابی به توسعه را از این کشورها سلب نموده است. رشد سریع در جمعیت شهری جهان سوم باعث طرح نظریات متعددی در زمینه دلایل چنین خیزشی و نیز ارائه راهکارهایی به منظور مقابله با روند رو به رشد جمعیت شهری در جهان سوم شده است که

دریی شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Autumn 2015

۲۵۰

منطبق سازی برخی از سیاستهای مرتبط با حوزه شهرسازی و معماری در این رابطه اشاراتی می‌شود.

مبانی نظری اقتصاد شهربنی

«علم اقتصاد، علم تخصیص بهینه منابع کمیاب است. در تعریف علم فوق کمات کمیاب، تخصیص، و بهینه وجود دارند که توضیح آنها می‌تواند به درک بهتر از علم اقتصاد کمک کند. مهمترین موضوع علم اقتصاد کمیابی است» (هاشمی و پورعبدی، ۱۳۹۲، ص. ۳۱). لذا، اقتصاد شهربنی رشتهدی مهم از علم اقتصاد، بهطور اعم، و اقتصاد سیاسی، بهطور اخص، است. اقتصاد شهربنی در جستجوی ابزارهای استدلالی و چگونگی به کاربردن آنهاست، تا فعالیتهای اقتصادی را در شهرها، مناطق شهری و مجموعه‌های شهری در قالب قوانین علمی و عام توضیح دهد (عبدین درکوش، ۱۳۸۸). علاوه بر این، در اقتصاد سیاسی شهری، روندهای شکل‌گیری تقسیم کار، تمرکز سرمایه و ثروت، انواع نیروی کار و

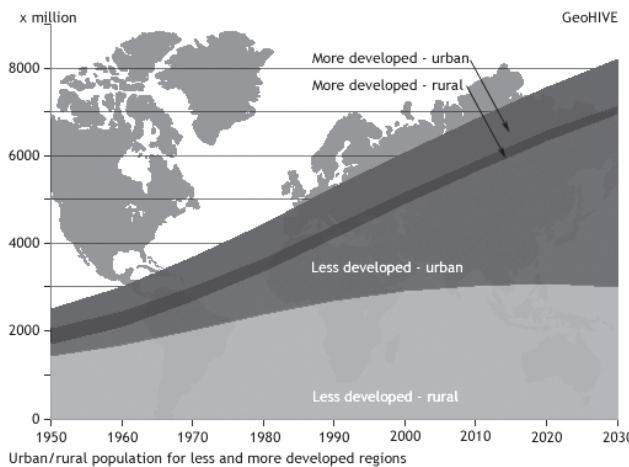
این گروه از اندیشمندان برای فهم فرایند شهرنشینی در جهان سوم مفید به نظر می‌رسد چرا که به نظر می‌رسد شهرنشینی در این جوامع نه ناشی از ساختار اقتصاد ملی بلکه تحت تاثیر متغیرهای سیاسی و اقتصادی بین المللی بوده است و به تعبیری شهرنشینی در اغلب کشورهای جهان سوم فرایندی بروز زا بوده است که تبعات و پیامدهای متعددی را برای آنها در پی داشته است.^۱

بر اساس آنچه گفته شد، در شرایط اقتصادی امروز کشور که محوریت عمده سیاستگذاری های کلان، «سیاستهای ابلاغی اقتصاد مقاومتی» از سوی رهبر معظم انقلاب در این رابطه است، می‌طلبد تا بایسته های موردنظر این سیاستها در حوزه «اقتصاد شهری و صنعت ساختمان» مور توجه برنامه ریزان و اقتصاددانان و سایر متخصصان حوزه معماری و شهرسازی قرار گیرد که مقاله حاضر نیز بر این اساس نگارش یافته است.^۲ در ادامه به بررسی این سیاستها و در پایان ارائه راهکارهایی برای

۱. نظام شهرنشینی و روند سریع آن در کشورهای در حال توسعه سبب هجوم گسترده به شهرها و پیدایش بخش خدمات متورم، حاشیه نشینی گسترده، بیکاری پنهان، پیدایش دوگانگی شبکه های اجتماعی مهاجرین در شهرها شده است. از نظر «گیلبرت» و «گاگلر» شهرهای کشورهای رشد نیافته نهادهای دورگهای هستند که در نتیجه دو واکنش پدید آمده‌اند: اول واکنش به تقسیم کار اجتماعی که پدیدهای بومی است و دوم واکنش به

ادغام در اقتصاد جهانی (گیلبرت و گاگلر، ۱۳۷۵). رشد فراینده جمعیت شهری از یک سو و توزیع نامتناسب جمعیت در مناطق شهری دو ویژگی اصلی فرایند شهرنشینی در جهان سوم قلمداد می‌شوند. لذا شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه از «تئوری تسلط تک شهری» تبعیت می‌کند، به عبارت دیگر، موahب توسعه بین مناطق مختلف به صورت نابرابر توزیع شده، به همین دلیل یکی از مشکلات اساسی توسعه در کشورهای در حال توسعه، رشد نابرابر مناطق مختلف این کشورهای است. معمولاً پایتحت و یکی دو شهر بزرگ اغلب امکانات آموزشی، فرهنگی به ویژه اقتصادی را به خود اختصاص می‌دهند، کارخانه‌های مادر مانند ذوب آهن، صنایع پتروشیمی، دانشگاههای معتبر، بازارهای بزرگ، بیمارستانهای مجده، همچنین سینماهای پیشرفته، کتابخانه‌های مادر، سالنهای بزرگ تاتر، همه و همه در این چند قطب محدود مستقر می‌شوند و مابقی نواحی کشور به عنوان اقامار و پیرامون (شبیه وضعیتی که کشورهای در حال توسعه در ارتباط با جوامع پیشرفته و صنعتی دارند) فاقد چنین امکاناتی هستند.

۲. متن ابلاغیه رهبر معظم انقلاب به رؤسای قوای سه گانه و رئیس مجلس تشخیص مصلحت نظام به شرح زیر است: ایران اسلامی با استعدادهای سرشار معنوی و مادی و ذخائر و منابع غنی و متنوع و زیرساختهای گسترد و مهم‌تر از همه، برخورداری از نیروی انسانی متعدد و کارآمد و دارای عزم راسخ برای پیشرفت، اگر از الگوی اقتصادی افق‌نگ اتفاق نداشته باشد، با حفظ دستاوردهای کشور در زمینه‌های مختلف و تداوم پیشرفت و تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی بر همه مشکلات اقتصادی فائق می‌آید و دشمن را که با تحمیل یک جنگ اقتصادی تمام عیار در برای این ملت بزرگ صرافی‌ای کرده، به شکست و عقب‌نشینی و می‌دارد، بلکه خواهد توانست در جهانی که مخاطرات و بی‌اطمینانی‌های ناشی از تحولات خارج از اختیار، مانند بحران‌های مالی، اقتصادی، سیاسی در آن رو به افزایش است، با حفظ دستاوردهای کشور در زمینه‌های مختلف و تداوم پیشرفت و تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی و سند چشم‌انداز بیست ساله، اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت بینیان، درون‌زا و برون‌گرای، پویا و پیشرو را محقق سازد و الگوی الهامبخش از نظام اقتصادی اسلام را عینیت بخشد. اکنون با مدافعت لازم و پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی که در ادامه و تکمیل سیاست‌های گذشته، خصوصاً سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و با چنین نگاهی تدوین شده و راهبرد حرکت صحیح اقتصاد کشور به سوی این اهداف عالی است، ابلاغ می‌گردد. لازم است قوای کشور بی‌درنگ و با زمان‌بندی مشخص، اقدام به اجرای آن کشند و با تهیه قوانین و مقررات لازم و تدوین نقشه راه برای عرصه‌های مختلف، زمینه و فرصت مناسب برای نقش آفرینی مردم و همه فعالان اقتصادی را در این جهاد مقدس فرامه اورند تا به فضل الهی حماسه اقتصادی ملت بزرگ ایران نیز همچون حماسه سیاسی در برابر چشم جهانیان رخ نماید. از خداوند متعال توفیق همگان را در این امر مهم خواستارم (سیدعلی خامنه‌ای، ۲۹ بهمن ماه ۱۳۹۲).

شکل ۱. مقایسه تحولات جمعیت شهری و روستایی کشورهای

توسعه یافته با در حال توسعه؛ مأخذ: درگاه Urban

.۲۰۱۴, Economy

اقتصاد شهیری است. شهرها، بهویشه شهرهای بزرگ و کلانشهرها، به جز نقش اقتصادی منطقه‌ای، دارای ویژگی اجتماعی- اقتصادی نیز هستند. در حوزه‌های ساختمان، بازار زمین، حمل و نقل، خدمات زیربنایی و رفاهی و گردشگری شهری، نقش اقتصاد شهیری، به دنبال تحلیل‌های اقتصاد سیاسی معنای تازه‌ای می‌یابد. از یکسو نیروها و انگیزه‌های تمرکز و از سوی دیگر، مقاومتهای اقتصادی، اجتماعی و فنی درون شهری، بر شکل، تراکم جمعیتی، تراکم ساختمانی، جهت توسعه و توزیع جمعیت در شهر تأثیر می‌گذارند. به این ترتیب، قلمرو «اقتصاد شهیری و اقتصاد سیاسی شهری» هم گستردگی، و هم پیچیده است.

تحریم‌های اقتصادی و اقتصاد مقاومتی
تحریم‌های اقتصادی بازترین جلوه بکارگیری اجبار و تنبیه و اعمال قدرت مستقیم اقتصادی در روابط اقتصادی هستند. تحریم اقتصادی ارتباط مستقیمی با قدرت اقتصادی و واپسیگی متقابل دارند. تحریم اقتصادی به تعبیر «رابرت ژیلپین» به عنوان «دستکاری روابط اقتصادی به منظور اهداف سیاسی» (زهایی، ۱۳۷۶، ص ۴) و یا تعبیر «رودریگر» محدودیت‌های برقرار شده توسط دولتها نسبت به فعالیت‌های اقتصادی کشورها و اشخاص خارجی به

بالاخره، تولید، توزیع کالاهای و خدمات شهری، و نقش دولت در ایجاد ساختارها و کارکردها در نظامهای شهری مورد بحث قرار می‌گیرد. نگرش مکانیکی به اقتصاد شهیری و تبدیل اقتصاد شهیری به نظریه‌ای در باب ارزش، نه تنها به بغرنج شدن مباحث منجر می‌شود، بلکه مباحثی چون نقد سیاسی و اجتماعی و نظریه‌های مربوط به روندهای عینی شهری را از نظر می‌اندازد.

تولید و مصرف در شهر و مناطق شهری، گروه‌های اجتماعی شهر و نیز توسعه زیرساختها و خدمات شهری از دیدگاه‌های اقتصادی، مانند درآمدها، هزینه‌ها، سازمان اقتصادی، توزیع و رفاه، از حوزه‌های مطالعاتی این رشته است. اقتصاد شهیری و اقتصاد

سیاسی شهری با اقتصاد منطقه‌ای، مکان‌گزینی حمل و نقل، خدمات عمومی، مدیریت مالی، تأمین منابع، جهات رشد، و ساخت و ساز شهری ارتباط زنده دارد. برنامه‌ریزان لازم است، با عنایت به مباحث اقتصاد سیاسی و ارائه تحلیل اساسی، به اندازه‌گیریها و شاخص گذاریها، و کشف روابط علی، اثربخشی هزینه‌ها و چگونگی ایجاد درآمد در روندها و برنامه‌های شهری بپردازند. تجزیه و تحلیل هزینه و راههای اساسی ایجاد درآمد در حوزه‌های اقتصاد شهری و مطالعه و ارزیابی علمی آنها در حوزه دانش

میری شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Autumn 2015

۲۵۲

جدول ۱. نحوه رشد تعداد شهرها در روند شهرنشینی کشورهای توسعه نیافتنه
۲۰۱۴, Urban Economy مأخذ: درگاه

سال	۱۹۶۰	درصد	۲۰۲۵	درصد	-
تعداد شهرهای بزرگتر از ۱ میلیون جهان	۱۱۴	-	۶۳۹	-	-
تعداد شهرهای بزرگتر از ۱ میلیون کشورهای توسعه نیافتنه	۵۲	%۴۶	۴۸۶	%۷۶	%۱/۷۶
تعداد شهرهای بزرگتر از ۴ میلیون جهان	۱۹	-	۱۲۵	-	-
تعداد شهرهای بزرگتر از ۴ میلیون کشورهای توسعه نیافتنه	۹	%۴/۴۷	۱۱۴	%۴/۸۴	%۴/۸۴

جدول ۲. نحوه رشد جمعیت شهرنشین ایران از ۱۳۳۵ تا ۱۴۰۵ مأخذ: عابدین درکوش، ۱۳۹۰.

سال	۱۳۳۵	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۵	۱۴۰۵
جمعیت	۹۵/۱۸	۲۵/۷۹	۳۳/۷۱	۴۹/۴۵	۶۴/۵۳	۸۴/۶۵	۱۰۴/۳۴	۱۲۲/۱۷
جمعیت شهری	۵/۹۵	۷۹/۹	۸۵/۱۵	۸۴/۲۶	۴۲/۳۷	۲۹/۵۴	۸۳/۷۲	۱۶/۹۱
نوع شهرنشینی	۴/۳۱	۳۸	۴۷	۳/۵۴	۵۸	۱/۶۴	۸/۶۹	۶/۷۴

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Autumn 2015

۲۵۳

ویژه با انگیزه های سیاست خارجی تعریف می شود (هاشمی و پورعبدی، ۱۳۹۲، ص ۸۷). به تولید انبوه محصول مورد نظر پردازد. تامین کالاهای و مایحتاج اساسی مردم در جهت مقاومت در مقابل دشمنانی که سعی دارند بسیاری از کالاهای مورد نیاز آن کشور را تحریم نمایند.^۱ اقتصاد مقاومتی به معنای اقتصاد پویا و فعال است و برنامه عمل و شاخص پیشرفت برای آن لازم است و هرگز اقتصاد مقاومتی به معنای انسزا و یا اقتصاد بسته نیست. نیروی انسانی آموزش دیده و تحصیل کرده یکی از اجزای مهم و عوامل اقتصاد مقاومتی است و بیشتر از خود دانشگاه ها بحث آموزش حین خدمت است، یعنی کسی که رشته اقتصاد خوانده و می خواهد در نظام بانکی استخدام شود، اگر آموزش عملی و تخصصی در حین خدمت نبیند، در کار موفق نمی

باشد که در جامعه امروز مطرح است و در عصری که بحران های اقتصادی بسیاری از کشورهای بزرگ دنیا (هاشمی و پورعبدی، ۱۳۹۲، ص ۸۷) به کار گرفته نشده، اما می توان آن را از فرمایشات در ادبیات علمی، مفهوم «اقتصاد مقاومتی»، تاکنون به کار گرفته نشده، اما می توان آن را از فرمایشات مقام معظم رهبری و دیدگاه های کارشناسان اقتصادی که به تازه گی مطرح کرده اند، استخراج کرد. اقتصاد مقاومتی، راهکار اقتصادی یک کشور در شرایط خاص است که به تولید و توزیع کالاهای خاص و سرمایه گذاری برای کاهش وابستگی به کشورهای دیگر در شرایط بحرانی می پردازد؛ به گونه ای که اگر نتوانست محصولات اساسی زندگی مردم و کالاهای اساسی آنها را در بازار مبادله از کشورهای دیگر تهیه کند، بتواند با اتکاء به داخل

۱. اقتصاد مقاومتی می تواند گفتمان غالی باشد که در جامعه امروز مطرح است و در عصری که بحران های اقتصادی بسیاری از کشورهای بزرگ دنیا را در سراسری سقوط قرار داده است و اقتصاد مبتنی بر سرمایه داری لیبرال نیز نتوانسته است پاسخگوی نیازهای اساسی مردم باشد و تولید کالاهای به شکل بیمار گونه ای به سمت مصرف گرایی محض رفته است که زمینه ائتلاف سرمایه های بشری را فراهم آورده است، این نوع اقتصاد و توجه به آن از ضروریات جامعه اسلامی است که بتوان از منابع محدود کنونی کشور به نحو مطلوبی استفاده کرد. در مواجهه با اقتصاد بازار آزاد که تمامی تلاش خود را به تولید هر نوع کالایی اختصاص می دهد و هدف آن کسب سود از حداکثر کالاهاست، اقتصاد مقاومتی یک نوع الگوی اقتصادی است که به استقلال اقتصادی یک کشور توجه دارد.

مقاومتی چه اتفاقی افتاده است. نظر مقام معظم رهبری در اقتصاد مقاومتی این گونه بیان شد که مردم در اقتصاد مشارکت داشته باشند و افزایش پایه های مالیاتی درآمدهای دولت را از مالیات بیشتر کند و این گونه نباشد که افراد غنی تر کمتر در تور مالیاتی دولت قرار گیرند و در عوض از افراد ضعیف تر مالیات ستانده شود.^۱

در حوزه تهدیدات اقتصادی واحد تحلیل یا سطح نمی توانیم قضاوتنیم که در افق برنامه اقتصاد

۱. «متن سند ابلاغی اقتصاد مقاومتی»: سیاست های ابلاغی شامل: ۱. تأمین شرایط و فعال سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیت های اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری های جمعی و تأکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم درآمد و متوسط؛ ۲. پیشناخت اقتصاد دانش بنیان، پیاده سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش بنیان در منطقه؛ ۳. محور قراردادن رشد بهرهوری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استانها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت های متعدد در جغرافیای مزیت های مناطق کشور؛^۴ ۴. استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی برانها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهرهوری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخه های عدالت اجتماعی؛^۵ ۵. سهم برجی عادله عوامل در زنجیره تولید تا مصرف مناسب با نقش آنها در ایجاد ارزش، بویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه؛^۶ ۶. افزایش تولید داخلی کالاهای اساسی (بویژه در اقلام وارداتی)، و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی با هدف کاهش و استنگی به کشورهای محدود و خاص؛^۷ ۷. تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخیره راهبردی با تأکید بر افزایش کمی و کیفی تولید (مواد اولیه و کالا)؛^۸ ۸. مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت پذیری در تولید؛^۹ ۹. اصلاح و تقویت همه جانبه نظام مالی کشور با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی، ایجاد ثبات در اقتصاد ملی و پیشگامی در تقویت بخش واقعی؛^{۱۰} ۱۰. حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افروزه و با خالص ارزآوری مثبت از طریق: تسهیل مقررات و گسترش مشوق های لازم؛ گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و زیرساخت های مورد نیاز؛ تشویق سرمایه گذاری خارجی برای صادرات؛ برنامه ریزی تولید ملی مناسب با نیازهای صادراتی، شکل دهنی بازارهای جدید، و تنوع پخش پیوندهای اقتصادی با کشورها به بیرونی با کشورهای منطقه؛ استفاده از ساز و کار مبادرات تهاتری برای تسهیل مبادرات در صورت نیاز؛ ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف؛^{۱۱} ۱۱. توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و بیرونی اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب پذیری اقتصاد کشور از طریق: توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان بویژه همسایگان؛ استفاده از دیپلماسی در جهت حمایت از هدف های اقتصادی؛ استفاده از ظرفیت های سازمان های بین المللی و منطقه ای؛^{۱۲} ۱۲. مقابله با ضریب پذیری درآمد حاصل صادرات نفت و گاز از طریق: انتخاب مشتریان راهبردی؛ ایجاد تنوع در روش های فروش؛ مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش؛ افزایش صادرات گاز؛ افزایش صادرات برق؛ افزایش صادرات پتروشیمی؛ افزایش صادرات فرآوردهای نفتی؛^{۱۳} ۱۳. افزایش ذخایر راهبردی نفت و گاز کشور به منظور اثربارگذاری در بازار جهانی نفت و گاز و تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیت های تولید نفت و گاز، بویژه در میدان مشترک؛^{۱۴} ۱۴. افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز، توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (براساس شاخص شدت مصرف انرژی) و بالا بردن صادرات برق، محصولات پتروشیمی و فرآوردهای نفتی با تأکید بر برداشت صیانتی از منابع؛^{۱۵} ۱۵. افزایش خصوصی در فروش، افزایش صادرات گاز؛ افزایش صادرات برق؛ افزایش صادرات پتروشیمی؛ افزایش صادرات فرآوردهای نفتی؛^{۱۶} ۱۶. صرفه جویی در هزینه های عمومی کشور با تأکید بر تحول اساسی در ساختارها، منطقی سازی اندازه دولت و حذف دستگاه های موازی و غیرضرور و هزینه های زاید؛^{۱۷} ۱۷. اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی؛^{۱۸} ۱۸. افزایش سالانه سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز تا قطعه واستنگی بودجه به نفت؛^{۱۹} ۱۹. شفاف سازی اقتصاد و سالم سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت ها و زمینه های فساد را در حوزه های پولی، تجاری، ارزی؛^{۲۰} ۲۰. تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهرهوری، کارآفرینی، سرمایه گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات بر جسته در این زمینه؛^{۲۱} ۲۱. تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان سازی آن بویژه در محیط های علمی، آموزشی و رسانه ای و تبدیل آن به گفتمان فرآیند و رایج ملی؛^{۲۲} ۲۲. دولت مکلف است برای تحقق سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی با همانگ سازی و بسیج پویای همه امکانات کشور، اقدامات زیر را معمول دارد: شناسایی و بکارگیری ظرفیت های علمی، فنی و اقتصادی برای دسترسی به توان آفندی و اقدامات مناسب؛ رصد برنامه های تحریر و افزایش هزینه برای دشمن؛ مدیریت مخاطرات اقتصادی از طریق تهیه طرح های واکنش هوشمند، فعال، سریع و به هنگام در برابر مخاطرات و اختلال های داخلی و خارجی؛^{۲۳} ۲۳. شفاف و روان سازی نظام توزیع و قیمت گذاری و روزآمدسازی شیوه های نظارت بر بازار؛^{۲۴} ۲۴. افزایش پوشش استاندارد برای کلیه محصولات داخلی و ترویج آن.

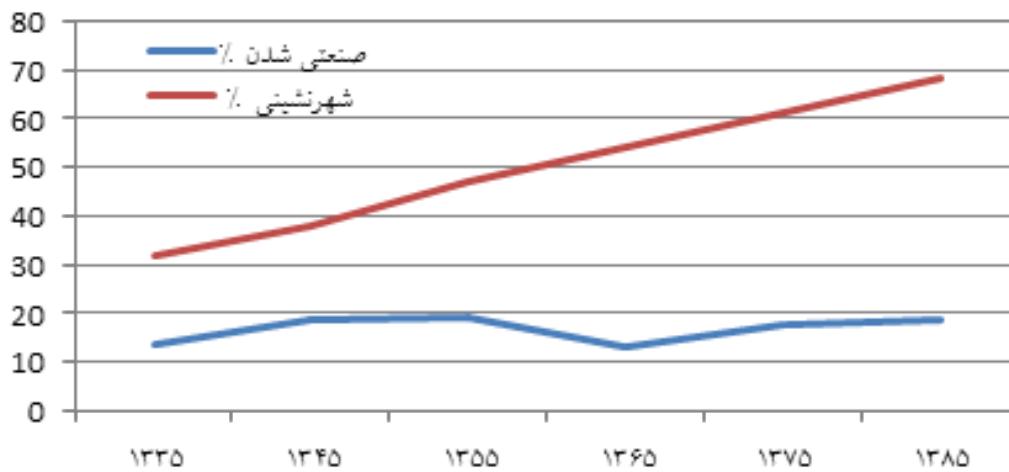
تاكيد بر جنبه قوامى و مقاومتى آن است؛ چرا که در برخى از زمانها و شرایط لازم است تا اين جنبه بيشتر مورد تاكيد قرار گيرد. عناصرى كه اقتصاد مقاومتى را مى سازد، در اين شرایط بيش تر مورد تاكيد قرار مى گيرد تا اين جنبه برجسته تر شود. نظرىه اقتصاد مقاومتى را در چارچوب اقتصاد اسلامى معنا پيدا مى كند و آن را معنadar مى شناسد و بر خلاف ديدگاه هايى كه منكر معنadar نظرىه اقتصاد مقاومتى هستند، آن را كاملا نظرىه علمى و قابل دفاع مى داند.

فرق اقتصاد مقاومتى با رياضت اقتصادى

برخى اقتصاد مقاومتى را همان رياضت اقتصادى مى دانند؛ ولی اين دو با هم متفاوت است. در اقتصاد مقاومتى محدوديت منابع وجود ندارد، اما استفاده بهينه از منابع موجود باید طى يك برنامه زمانبندى شده صورت گيرد؛ اين در صورتى است كه در رياضت اقتصادى با محدوديت منابع و سرمایه

روبه رو هستيم و به ناچار باید سهميه بندى كنيم و با كم مصرف كردن با محدوديت هاي موجود مقابله كنيم. رياضت اقتصادى كه توسيط برخى از دولتها انجام مى گيرد، گاهى اوقات به افزایش ميزان ماليات و افزایش دریافت وامها و كمک هاي مالى خارجي مى انجامد، چيزى كه كشورهای غربی گرييان گير آن هستند. هدف از طرح رياضت اقتصادى بازپس گرفتن اعتماد از دست رفته، بهبود وضعیت مالی كشورها و توانمند كردن كشورها برای بازيابي طولاني مدت است. در اين صورت اين دو با هم تفاوت زیادي است چون اقتصاد مقاومتى تبلور اقتصاد در مقابل تحریمها و فشارهای خارجي و شکوفايی اقتصاد ملی است كه در نتیجه آن رشد تولید داخلی اقتصاد بومى را به ارمغان مى آورد و بر عکس رياضت اقتصادى با خودکفایي و استقلال اقتصادى همراه است. «شاید بتوان گفت كه «آنچه در ايران طى سال هاي ۱۳۸۵-۱۳۳۵ پيشرفت اجتماعي و اقتصادي و نه مدرنيسم، بلکه شبه مدرنيسمى بوده كه عواید نفت، آن را تسريع

تحليل مى تواند در سطوح مختلف فردی یا جوامع ملی و منطقه اى انتخاب شود. امنیت اقتصادی فردی به واقع بخشی از مفهوم کلى امنیت انسانی می باشد، زира امنیت انسانی دربدارنده تمام ابعاد امنیتی، اقتصادی و اجتماعی فرد است (ویلکن، ۱۳۸۱، ص ۳۲). از سوی ديگر، از ديدگاه مقام معظم رهبری، «اقتصاد مقاومتى»، الزاماتی دارد كه ايشان به «مردمى كردن اقتصاد»، «اجraiي كردن سياست هاي اصل ۴۴»، «توانمندسازی بخش خصوصی»، «تشويق فعالیت اقتصادی، و سیستم بانکی كشور» اشاره دارد. ايشان در اين نوع اقتصاد به چند محور اشاره مى كند كه شامل «کاهش وابستگى به صنعت نفت»، «توجه به صنایع دانشبنیان» و ظرفیتهای گوناگون ديگردر كشور به مسایل ديگر از قبيل «مدیریت مصرف؛ هم در دستگاههای دولتی، هم دستگاههای غير دولتی» می باشد. در اين زمينه، مقام معظم رهبری، به واقعیت هاي اشاره دارند كه راهگشاست كه مسئولین كشور، در افق بلندمدت مى بايست در برنامه ریزی اقتصادی آنها را لحاظ کنند كه مى توان به «مردمى كردن اقتصاد»، «توجه به سياست های اصل ۴۴» كه در گذشته مطرح نمودند و «توانمندسازی بخش خصوصی»، «تشويق فعالیت بنگاههای اقتصادی»، «تقویت سیستم بانکی كشور» و دستگاههای دولتی اشاره دارند كه مى بايست با کمک قوهی مقتنه و قوهی قضائيه همراه باشد. همچنان از نظر ايشان، کاهش «وابستگى به صنعت نفت»، «توجه به صنایع دانشبنیان» و «ظرفیتهای گوناگون ديگر» در كشور بخش اساسی اقتصاد مقاومتی است كه طرح فرمودند و مسایل ديگر از قبيل «مدیریت مصرف- هم در دستگاههای دولتی، هم دستگاههای غير دولتی»- بر رشد اقتصاد مقاومتی موثر است. اقتصاد مقاومتی به يك معنا نام دیگر اقتصاد اسلامی است؛ چراكه اقتصاد اسلامی به گونه اى سامان مى يابد كه مقتضى مقاومتى بودن است؛ اما اين كه چرا به جاي اقتصاد اسلامي عنوان اقتصاد مقاومتى گفته مى شود، به سبب

نمودار ۱. مقایسه روند صنعتی شدن و شهرنشینی در ایران (۱۳۲۵-۱۳۸۵)؛ مأخذ: کاتوزیان، ۱۳۷۲.

با توجه به شرایط و ساختارهای درونی خود به دنبال مقاوم سازی اقتصاد هستند. البته نیاز ما به اقتصاد مقاومتی بیش از کشورهای دیگر است زیرا از یک طرف کشور ما همچون کشورهای دیگر مرتبط با اقتصاد جهانی و مصمم به ادامه این ارتباط است و طبیعتاً از مسائل اقتصادی جهان متأثر خواهد بود و از طرف دیگر نظام اسلامی، به دلیل استقلال خواهی و عزت مداری و تأکید بر تحریم قرار نگرفتن از سیاستهای قدرتهای جهانی، مورد تهاجم، سوء نیت و اخلاق لگری است (جلسه تبیین سیاستهای اقتصاد مقاومتی؛ ۱۳۹۲/۱۲/۲۰؛ سایت مقام معظم رهبری).

مولفه های اقتصاد مقاومتی در اقتصاد شهری
در ادامه برخی از مهمترین مولفه های تاثیرگذار اقتصاد مقاومتی بر اقتصاد در حوزه شهرسازی و معماری مورد اشاره قرار می گیرد.
۱. تحرک و پویایی اقتصاد کشور: اولین مؤلفه، ایجاد تحرک و پویایی در اقتصاد کشور و بهبود شاخص های کلان اقتصادی بود. رهبر انقلاب اسلامی در این خصوص گفتند: با اجرای سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی، شاخص هایی همچون رشد اقتصادی، تولید ملی، عدالت اجتماعی، اشتغال، تورم و رفاه عمومی بهبود خواهد یافت و رونق اقتصادی

کرده است. به همین شکل تغییرات ساختاری اقتصاد نیز نه به علت شهرنشینی که به واسطه شهرزدگی بوده است» (کاتوزیان، ۱۳۷۲، ص ۳۲۳).

مفهوم شناسی سیاستهای ابلاغی

در ادامه به برخی از نکات ارزنده در سیاستهای ابلاغی به شرح زیر اشاره می شود.

۱. «سیاستهای اقتصاد مقاومتی؛ تدبیر بلندمدت در سیاستگذاری کلان کشور» حضرت آیت... خامنه‌ای در این رابطه فرموده اند: سیاستهای اقتصاد مقاومتی، فقط برای شرایط کنونی نیست بلکه یک تدبیر بلندمدت برای اقتصاد کشور و رسیدن به اهداف بلند اقتصادی نظام اسلامی است. این

سیاستها قابل تکمیل و انطباق با شرایط گوناگون است و عملاً اقتصاد کشور را به حالت انعطاف پذیری می رساند و شکنندگی اقتصاد در شرایط مختلف را برطرف می کند (جلسه تبیین سیاستهای اقتصاد مقاومتی؛ ۱۳۹۲/۱۲/۲۰؛ سایت مقام معظم رهبری).
۲. «مقاوم سازی اقتصاد؛ ضرورت پیش روی اقتصاد جهانی»: حضرت آیت... خامنه‌ای، سیاستهای اقتصاد مقاومتی را مجموعه‌ای دقیق و مستحکم خواندند و افزودند: گرایش به اقتصاد مقاومتی فقط مخصوص کشور ایران نیست و در سالهای اخیر با توجه به بحران اقتصادی جهانی، بسیاری از کشورها

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Autumn 2015

۲۵۷

مردم وارد میدان شوند، عنایت و پشتیبانی الهی نیز همراه می شود و کارها به پیش خواهد رفت. ایشان خاطرنشان کردن: تاکنون در عرصه های اقتصادی، کمتر به حضور و امکانات مردم بها داده شده است، در حالیکه باید زمینه استفاده از توان نیروهای بی پایان مردمی اعم از فعالان اقتصادی، کارآفرینان، مبتکران، صاحبان سرمایه و افراد صاحب مهارت فراهم و از آنان حمایت شود و مسئولیت عمدۀ در این خصوص بر عهده دولت است.

۶. «خودکفایی و تأمین اقلام راهبردی و اساسی»: رهبر انقلاب اسلامی، هدف از ابلاغ سیاستهای کلی ۴۴، در چند سال قبل را استفاده از ظرفیتها و امکانات مردمی در اقتصاد کشور دانستند و گفتند: متأسفانه حق این سیاستها، ادا نشد. حضرت آیت ا... خامنه‌ای، تأمین امنیت اقلام راهبردی و اساسی بويژه غذا و دارو و خودکفایی در این اقلام را ششمين مؤلفه سیاستهای اقتصاد مقاومتی بر شمردند.

۷. «کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی»: درخصوص هفت‌مین مؤلفه افزودند: کاهش وابستگی به درآمد فروش نفت یکی از ویژگی‌های اصلی این سیاستهاست.

۸. «اصلاح الگوی مصرف»: رهبر انقلاب اسلامی، از اصلاح الگوی مصرف به عنوان هشتمین مؤلفه نام بردن و خاطرنشان کردن: خطاب اصلی من در این موضوع متوجه مسئولان است که باید در درجه اول در حوزه مأموریتی خود، از اسراف و ریخت و پاش به طور جدی پرهیز و در درجه بعد، این موضوع را در زندگی‌های شخصی خود رعایت کنند. حضرت آیت ا... خامنه‌ای با تأکید بر اینکه پایبندی مسئولان به پرهیز از ریخت و پاش، موجب تسری این روحیه به جامعه خواهد شد، افزودند: منظور از اصلاح الگوی مصرف، سخت گیری و زندگی ریاضتی نیست بلکه هدف، مصرف براساس الگویی عاقلانه، مدیرانه، صحیح و اسلامی است.

۹. «فسادستیزی»: ایشان با اشاره به شباهاتی که برخی افراد درباره اقتصاد مقاومتی مطرح می کنند

وجود خواهد آمد (www.khamenei.ir).

۲. «عدالت اجتماعی مهمترین شاخص در بین شاخص‌های اقتصاد مقاومتی»: حضرت آیت ا... خامنه‌ای متذکر شدند و تأکید کردند: عدالت اجتماعی، مهمترین شاخص، در میان این شاخص‌ها است زیرا نظام اسلامی رونق اقتصادی بدون عدالت اجتماعی را قبول ندارد و در هرگونه پیشرفت اقتصادی کشور، باید وضع طبقات محروم به معنی واقعی کلمه، بهبود یابد... تکانه‌های اقتصادی دنیا، بلایای طبیعی و تکانه‌های تخصصی همچون تحریمهای از جمله این عوامل تهدید زاست (جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی؛ ۱۳۹۲/۱۲/۲۰؛ سایت مقام معظم رهبری).

۳. «تکیه بر ظرفیت‌های داخلی»: رهبر انقلاب اسلامی خاطرنشان کردن: این ظرفیت‌ها شامل ظرفیت‌های گستره علمی، انسانی، طبیعی، مالی، جغرافیایی و اقليمی است که باید برای اجرای سیاستهای، بر آنها تکیه شود... تکیه بر ظرفیت‌های داخلی به معنای چشم بستن بر امکانات کشورهای دیگر نیست بلکه نظام اسلامی در کنار اتکاء به داشته‌های داخلی، از امکانات دیگر کشورها نیز استفاده حداکثری خواهد کرد (www.khamenei.ir).

۴. «حرکت علمی و مدیریت جهادی»: رهبر انقلاب اسلامی فرمودند: اجرای این سیاستهای، با حرکت عادی و احیاناً خواب آلوده و بدون حساسیت امکان پذیر نیست و نیازمند برنامه ریزی، حرکت علمی، همت و مدیریت جهادی است. خوشبختانه، رئیس جمهور محترم در جلسه اخیر سران سه قوه، با قاطعیت اعلام کرد که همه مسئولان اجرایی مرتبط با این سیاستهای، به حرکت و همت جهادی مصمم هستند (جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی؛ ۱۳۹۲/۱۲/۲۰؛ سایت مقام معظم رهبری).

۵. «مردم محوری»: پنجمین مؤلفه ای بود که حضرت آیت ا... خامنه‌ای به آن اشاره کردند و افزودند: براساس معارف اسلامی و دینی و همچنین براساس تجربیات ۳۵ سال اخیر، در هر عرصه ای که

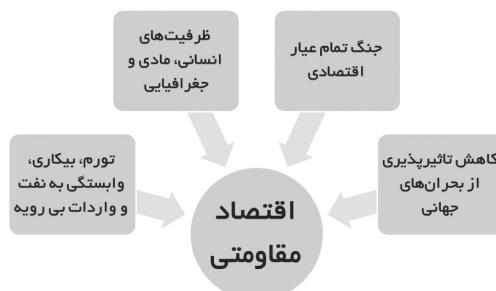
اگر این موضوع مورد توجه جدی قرار گیرد، قطعاً
چرخه علم تا ثروت تکمیل خواهد شد.

چگونگی شکل‌گیری سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

آیا سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، حرکتی مقطعی است که تحت فشار تحریم‌ها شکل گرفته است؟ ولذا ارتباطی با سیاست‌های کلان بلندمدت پیدا نمی‌کند؛ چراکه پاسخ این سوال طرح اصلی در چرایی بررسی تاثیر این سیاست‌ها بر سیاست‌های معماری و صنعت ساختمان خواهد بود. پاسخ قاطع‌انه رهبر انقلاب به این سؤال پاسخی کاملاً منفی بودغ چنانچه به زعم فرزانه انقلاب، اقتصاد مقاومتی به هیچ وجه سیاستی مقطعی نیست بلکه تدبیری راهبردی است که برای همه دورانها - چه تحریم باشد و چه نباشد - مفید و راهگشا و پیش‌برنده است. در ادامه به چرایی شکل‌گیری سیاست‌های ابلاغی به اختصار از دیدگاه رهبر معظم انقلاب اشاره می‌شود:

۱. «ظرفیت‌های انسانی، مادی و جغرافیایی کشور»: حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در تشریح علل و انگیزه تدوین و ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به بیان چهار عامل اصلی پرداختند: ظرفیت‌های فراوان مادی و معنوی کشور، حل مشکلات مزمن و دیرپایی اقتصادی، مقابله با تحریم‌ها و کاهش کامل تأثیرپذیری اقتصاد کشور از بحران‌های اقتصاد جهانی. ایشان در این خصوص افزودند: ظرفیت‌های عالی انسانی، سرمایه‌های «معدنی، طبیعی و صنعتی» و نیز موقعیت ممتاز جغرافیایی کشور انگیزه‌ای قوی برای طراحی الگوی پیشتاز اقتصادی یعنی اقتصاد مقاومتی بوده است.

۲. «مشکلات مزمن اقتصادی نظیر تورم، بیکاری، وابستگی به نفت و واردات بی‌رویه»: حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در تشریح دومین انگیزه ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به ضرورت حل مشکلات موجود تکیه کردند. ایشان افزودند: مشکلات مزمن و دیرپایی همچون تورم، بیکاری، وابستگی به نفت، واردات بی‌رویه، معیوب بودن برخی ساختارها،

افزودند: اقتصاد مقاومتی بر عکس این شباهت، به رفاه و بهبود زندگی عموم مردم و به ویژه طبقات ضعیف منجر خواهد شد. فسادستیزی نهمین مؤلفه ای بود که رهبر انقلاب اسلامی به آن اشاره و تأکید کردند: لازمه فعالیت سالم و پرتحرک اقتصادی، امنیت است و لازمه امنیت اقتصادی نیز، برخورد با مفسدان اقتصادی و افرادی است که قانون را دور می‌زنند.

دریی شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Autumn 2015

۲۵۸

۱۰. «شفاف‌سازی، شرط اصلی مقابله با فساد اقتصادی»: حضرت آیت‌الله خامنه‌ای شفاف‌سازی را شرط اصلی مقابله با فساد اقتصادی دانستند و افزودند: باید فضای رقابتی و با ثبات اقتصادی بوجود آید زیرا در چنین فضای سالمی، فعال اقتصادی احساس امنیت خواهد کرد ضمن اینکه در چنین شرایطی، کسب ثروت با ابتکار و پشتکار، مباح و مورد تأیید نظام است.

۱۱. «دانش محوری»: ایشان با اشاره به اعلام آمادگی سه قوه برای مقابله با فساد اقتصادی، تأکید کردند: در این موضوع، گفتن صرف کافی نیست و همه مسئولان اجرایی، قضایی و قوه مقننه در این خصوص مسئول هستند. دانش محوری،

آخرین مؤلفه ای بود که رهبر انقلاب اسلامی به آن اشاره کردند و گفتند: امروز شرایط کشور از لحاظ پیشرفت‌های علمی به گونه‌ای است که می‌توانیم رسیدن به اقتصاد دانش بنیان را با بلندپروازی، جزو اهداف خود قرار دهیم... اقتصاد دانش بنیان از مهمترین زیرساخت‌های اقتصادی هر کشور است و

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Automn 2015

۲۵۹

این حرکت بزرگ و پیشازانه ارائه شود و گفتمان سازی صورت گیرد، مردم به آن معتقد می شوند و از مسئولان مطالبه می کنند که در این صورت کارها به پیش خواهد رفت.

۲. «ضرورت تشکیل مرکزی قوی برای پایش و رصد اقدامات»: رهبر انقلاب اسلامی در بیان آخرین انتظار خود از مسئولان موضوع پایش و اطلاع رسانی دقیق را مطرح کردند. ایشان افزودند: باید مرکزی قوی و بینا برای رصد و پایش دقیق فعالیتها وجود داشته باشد. گرداوری و پردازش اطلاعات، استنتاج، تعیین شاخص برای هر بخش و اطلاع رسانی به مردم از جمله وظایفی بود که ایشان برای این مرکز بر شمردند. رهبر انقلاب سخنانشان را با این جملات به پایان بردنده انشاء... کار بزرگی که شروع شده است با توكل به خدا و شتاب مناسب پیش می رود و مردم ثمرات شیرین آن را در همین دولت خواهند چشید (جلسه تبیین سیاستهای اقتصاد مقاومتی؛ ۱۳۹۲/۱۲/۲۰؛ سایت مقام معظم رهبری).

۳. «الزم نخست، عزم راسخ مسئولان به ویژه قوه مجریه»: ایشان عزم راسخ و جدی مسئولان سه قوه و بویژه قوه مجریه را عاملی بسیار مهم برای مقاوم سازی اقتصاد خواندند و افزودند: صرف مطرح شدن سیاستهای اقتصاد مقاومتی، مشکلی را حل نمی کند بلکه عزم و تلاش مسئولان همه بخش‌های مرتبط با این سیاستهای زمینه ساز تحقق اهداف اعلام شده خواهد بود.

۴. «ورود به میدان عمل»: رهبر انقلاب، ورود به میدان عمل را دومین انتظار خود از مسئولان بر شمردند و خاطرنشان کردند: این طرح و سیاستهای کلی باید به برنامه های گوناگون اجرایی تبدیل شود تا حماسه اقتصادی، واقعاً به وجود آید. حضرت آیت ام خامنه‌ای با اشاره به نامگذاری سال جاری به سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی افزودند: حماسه سیاسی خوشبختانه محقق شد اما حماسه اقتصادی متأسفانه به تأخیر افتاد که امیدواریم این

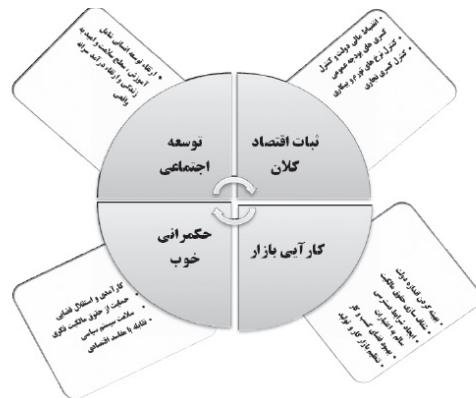
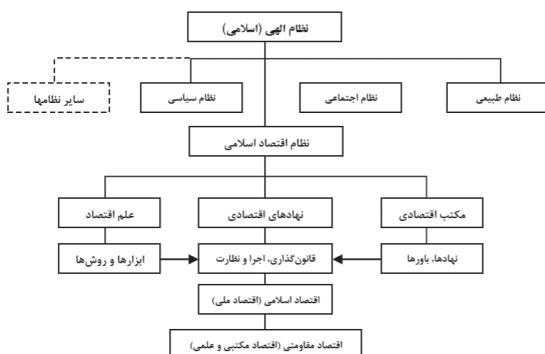
پایین بودن بهره‌وری و الگوی ناصحیح مصرف، جز با یک حرکت برنامه ریزی-شده برای مقاوم سازی اقتصاد بر طرف نمی شود (جلسه تبیین سیاستهای اقتصاد مقاومتی؛ ۱۳۹۲/۱۲/۲۰؛ سایت مقام معظم رهبری).

۳. «جنگ تمام عیار اقتصادی»: رهبر انقلاب، مقابله با جنگ تمام عیار اقتصادی دشمنان را از دیگر عوامل تدوین سیاستهای اقتصاد مقاومتی بیان کردند و افزودند: تحریم ها قبل از موضوع انرژی هسته ای نیز وجود داشته و اگر مذاکرات هم ان شاء... به نقطه حل برسد وجود خواهد داشت چراکه هسته ای و حقوق بشر و مسائل دیگر بهانه‌ای بیش نیست و زورگویان جهانی از استقلال طلبی و الگوشندن ملت ایران در هراسند. ایشان افزودند: برای علاج قطعی فشارهای اقتصادی دشمنان، باید به گونه‌ای اقتصاد خود را قوی و مستحکم کنیم که آنها از تأثیرگذاری فشارهای خود مایوس شوند که این هدف با اجرای سیاستهای ابلاغ شده محقق خواهد شد (جلسه تبیین سیاستهای اقتصاد مقاومتی؛ ۱۳۹۲/۱۲/۲۰؛ سایت مقام معظم رهبری).

۴. «ضرورت کاهش تأثیرپذیری از بحران‌های جهانی»: حضرت آیت ام خامنه‌ای، چهارمین عامل تدوین سیاستهای مقاوم سازی اقتصاد کشور را ضرورت کاهش تأثیرپذیری از بحرانهای جهانی خواندند و گفتند: این عوامل چهارگانه باعث شد طراحی مدل اقتصاد مقاومتی در دستور کار نظام قرار گیرد.

تحقیق پذیری سیاستهای اقتصاد مقاومتی

۱. «ایجاد گفتمان سازی و ارائه تصویر درست از اقتصاد مقاومتی»: رهبر انقلاب، گفتمان سازی و ارائه تصویری درست از اقتصاد مقاومتی را وظیفه رسانه‌ها، مسئولان، دلسوزان و صاحبان فکر و اندیشه خوانند و خاطرنشان کردند: دستگاههای تبلیغاتی مخالف پیشرفت ایران، تلاش می کنند با ایجاد شبکه و اشکال تراشی، سیاستهای ابلاغ شده را بی اهمیت جلوه دهند اما اگر تصویر درستی از

نmodar ۴. چارچوب اقتصاد مقاومتی و اقتصاد اسلامی؛
ماخذ: اسدی، ۱۳۹۳، ص ۳۳

نmodار ۳. محورهای اقتصاد امنیت ملی، مأخذ: سیف، ۱۳۹۱، ص ۱۴

آورند و احساس کنند با موانع غیرمعقول روبرو
نیستند (جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی؛
۱۳۹۲/۱۲/۲۰؛ سایت مقام معظم رهبری).

نسبت اقتصاد مقاومتی و اقتصاد اسلامی

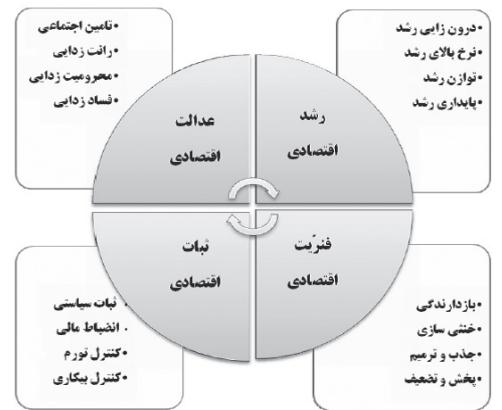
برخی هر چند به سختی اقتصاد اسلامی را می‌پذیرند و این عنوان را معنادار می‌دانند و قید اسلامی بودن را مانع معناداری آن ندانسته و آن را جز ترکیبات بی‌معنا نمی‌شمارند، ولی اقتصاد مقاومتی را عنوان فاقد معنا دانسته و نظریه اقتصاد مقاومتی را که از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی ارایه شده، فاقد بنیادهای علمی و عملی دانسته و آن را به شدت رد و انکار می‌کنند. در پاسخ به این افراد شکاک و نافهم و رویکرد انکاری و تخطیه آمیز آنان باید گفت که «اقتصاد مقاومتی همان اقتصاد اسلامی با تاکید بر رویکرد خاص است»؛ به این معنا که اقتصاد مقاومتی از درون اقتصاد اسلامی بیرون آمده است و تنها تفاوت میان اقتصاد اسلامی و اقتصاد مقاومتی در شرایط زیستی و تحقق آن است. به این معنا که اقتصاد مقاومتی در زمانی خاص برای هدف خاص شکل می‌گیرد و برخی از عناصر و مولفه‌های اقتصاد اسلامی در آن بیشتر مورد توجه و تاکید است؛ بنابراین همان نظریه‌های اقتصاد اسلامی را می‌توان در نظریه اقتصاد مقاومتی رهگیری و ردگیری کرد.

موضوع در پرتو سیاستهای ابلاغ شده، در سال ۹۳ با جدیت کامل پیگیری شود.

۵. «برنامه زمان بندی شده با شاخص های زمانی»: رهبر انقلاب تدوین برنامه های زمان بندی شده را سومین ضرورت دانستند و تأکید کردند: باید سهم هر قوه و همچنین سهم هر دستگاه در اجرای سیاستهای اقتصاد مقاومتی، بطور دقیق مشخص شود. ایشان افروzend: لازم است برنامه های اجرایی شفاف و با شاخص های زمانی، تدوین گردد تا پیگیری پیشرفت کارها امکان پذیر شود.

۶. «هماهنگی دستگاه‌ها و نظارت در همه سطوح»
اقدام سران سه قوه در تهیه سازوکار هماهنگی
دستگاه‌ها و نیز نظارت در همه سطوح، چهارمین و
پنجمین ضرورتی بود که رهبر انقلاب بر آنها تأکید
کردند. ایشان افزودند: مجمع تشخیص مصلحت نیز
موظف است به مسئولیت نظارتی که به آن محول
شده بطور کامل عمل کند.

۷. رفع موانع «قانونی، اجرایی، حقوقی و قضایی»
برطرف کردن موانع «قانونی، اجرایی، حقوقی و
قضایی» از سر راه اجرای سیاستهای اقتصاد مقاومتی،
ششمین وظیفه‌ای بود که رهبر انقلاب متوجه
سران قوا دانستند. ایشان تأکید کردند: باید موانع
مزاحم برداشته شود تا فعالان اقتصادی، کارآفرینان،
مبتكران و دانشمندان، با آرامش به این میدان روی

نمودار ۵. الگوی پیشنهادی اقتصاد مقاومتی جمهوری
اسلامی، مأخذ: سیف، ۱۳۹۱، ص ۱۷.

اقتصاد مقاومتی، موانع و راهکارها

اقتصاد مقاومتی، اقتصادی فعال، پر انرژی، و پر پتانسیل و کاملاً هماهنگ و مبتنی بر ارزش‌های اسلامی، فرهنگ دینی، دانش و سرمایه بومی است. و یا به تعبیری اقتصاد مقاومتی، همان اقتصاد اسلامی است. حال باید برای تحقق این هدف، ابتدا به بررسی موانع و راهکارهای اقتصاد مقاومتی پرداخته می‌شود.

۱. شاید بتوان گفت اولین مانع برای تحقق این مهم، کافی نبودن علم اقتصاد اسلامی در دانشگاه هاست. تا زمانی که در دانشگاه‌های ما اصول اقتصادی از شاخص‌ها و نظریه‌های غربی بهره می‌گیرد، نمی‌توانیم به موفقیت مدنظر برسیم. باید در این زمینه بتوانیم فضای اقتصادی داخلی و بین‌المللی را به خوبی بررسی و با استفاده از شاخص‌های بومی و اسلامی، وضعیت اقتصادی خود را به خوبی شناسایی کنیم و متناسب با آن آموزش‌های لازم را داشته باشیم.

۲. اقتصاد مقاومتی، ماهیتی مردمی دارد یعنی باید فضایی برای ورود مردم، مخصوصاً جوانان مومن و متعهد و خلاق در عرصه اقتصادی فراهم شود. باید در جوانان روحیه اعتماد به نفس، و روحیه جهادی تقویت شود. در زندگی اسلامی، اسراف، ریخت و پاش و توقعات بالا و بی مورد جایی ندارد. متاسفانه

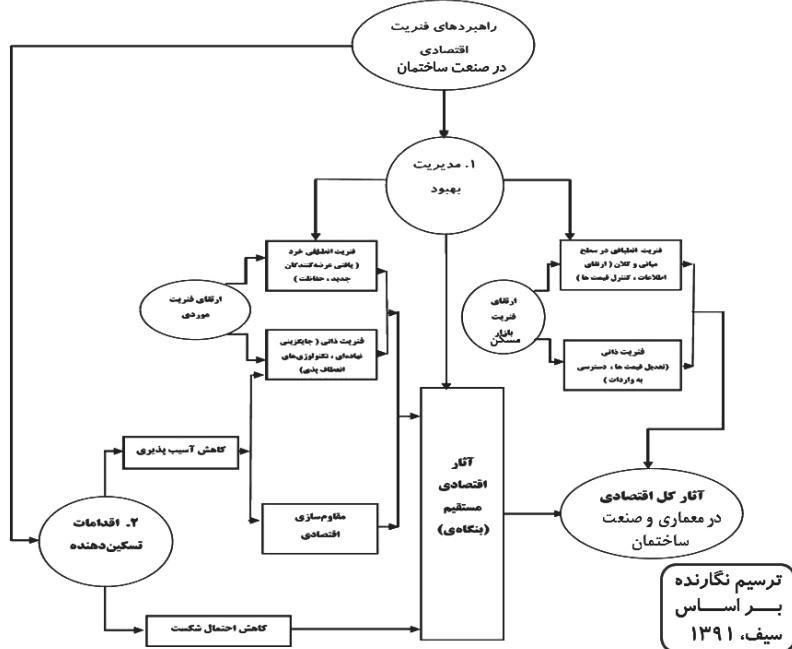
با فاصله گرفتن از برخی ارزش‌های انقلاب اسلامی، سبک زندگی هایمان هم قدری از آن شیوه جهادی و انقلابی فاصله گرفته است. باید الگویی صحیح برای سبک زنگی مردم تعریف شود؛ الگویی از زندگی جهادی و انقلابی. در اینصورت مردم با اصلاح برخی سبک‌های غلط، به تحقق اقتصاد مقاومتی کمک خواهند کرد. لازمه تحقق اقتصاد مقاومتی، جهاد اقتصادی و سلامت معنوی است؛ و زندگی بر اساس آموزه‌های دین مبین اسلام، اساس مقاومت و جهاد است.

۳. نظام تعلیم و تربیت و آموزشی کشور، باید دانشجویان را متناسب با شرایط و نیازهای امروز تربیت کند. یعنی باید به گونه‌ای باشد که از کودکی، آنان را خلاق، جهادگر، و سختکوش بار بیاورد. چنین فرزندانی با این تعلیم و تربیت، سازندگان اقتصاد اسلامی کشور خواهند شد.

۴. سیستم تبلیغاتی و رسانه‌ای کشور در تحقق اقتصاد مقاومتی نقش مهمی بر عهده دارد. پس از تهییه آموزه‌های اقتصاد مقاومتی، نیاز به تبلیغ و رواج این آموزه‌ها می‌باشد. بنابراین باید از تمامی ظرفیت‌های تبلیغاتی استفاده کنیم و این آموزه‌ها را در همه جانهادینه کنیم.

۵. جهانی شدن اقتصاد باعث شده تا مقاومت اقتصادی تعاریف متعددی به خود بگیرد. دستگاه دیپلماسی کشور ما باید با استفاده از تجارب اقتصادی دیگر کشورها در زمینه‌های مشابه، ظرفیت‌های بالقوه و فرصت‌های جهانی در اقتصاد مقاومتی را فعال کرده و فرصت‌مناسب در اختیار فعالان و محققان اقتصادی قرار دهد. و همچنین دولت و ملت ایران باید بتوانیم تعریفی جهادی از اقتصاد مقاومتی را به جهان ارائه دهیم.

۶. حرکت سریع تر به سمت تحقق اقتصاد مقاومتی، نیازمند یک گفتمان سازی قوی است؛ یعنی گفتمان رایج در دانشگاه‌ها، مراکز علمی و تحقیقاتی، مجتمع مذهبی، کلاس‌های درس باید به بحث اقتصاد مقاومتی تبدیل شود تا بهتر و سریع تر بتوانیم همه

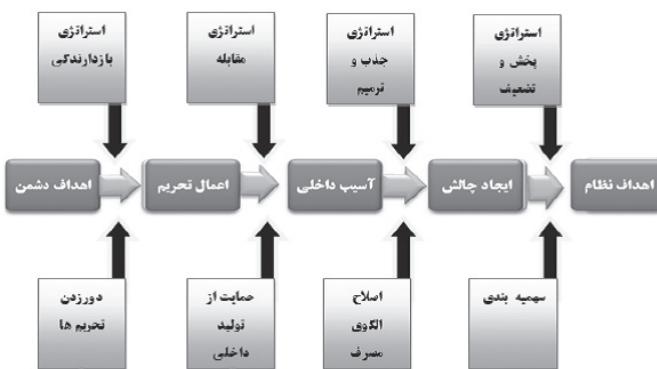

نمودار ۶. راهبردهای فنریت اقتصادی در بخش معماری در دروره رکود و ارتباط آن با سیستمهای اقتصاد مقاومتی؛ مأخذ: نگارنده.

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Autumn 2015

۲۶۲

نمودار ۷. راهبردهای فنریت اقتصاد مقاومتی و نسبت آن با صنعت؛

مأخذ: سیف، ۱۳۹۲، ص ۱۹.

فرایندی است که در ادامه به اختصار به این مفاهیم اشاره می‌شود:

۱- «مقاومت فرماندهی مرکزی» در بخش صنعت ساختمان؛ در زمینه تحقق اقتصاد مقاومتی باید به آسیب‌شناسی اقتصاد کشور و موافع و نیازمندی‌های تحقق اقتصاد مقاومتی پرداخت و محوری برای فعالیت در عرصه اقتصاد مقاومتی داشته باشیم. لذا

با هم این مهم را محقق سازیم.

۷. عرضه به اندازه تقاضا، کیفیت و نظارت عمومی و قوی و جلوگیری از رانت خواری‌ها و قاچاق از راه‌های موثر دیگر محسوب می‌شود.

تحقیق اقتصاد مقاومتی در صنعت ساختمان و عمران شهری

تحقیق اقتصاد مقاومتی در صنعت ساختمان نیازمند

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Autumn 2015

۲۶۳

گامی در راستای معماری پایدار و صرفه جویی در انرژی به ویژه در مناطق گرمسیری است که با بهره مندی از این نوع معماری علاوه گرددش طبیعی هوا و اکسیژن دهی به ساختمان می تواند اقتصاد مقاومتی را با جلوگیری از اتلاف انرژی به منصه ظهور رساند. بنها در این نوع معماری قادر به تطبیق با شرایط داخل و خارج است و می تواند ضمن بررسی قاعده و اصول طبیعت و موجودات زنده، در برابر شرایط مختلف جوی مانند باد، گرما و سرمایش بیش از حد و تغییر تابش نور خورشید واکنش نشان دهد.

۵- «تحقیق اقتصاد مردمی»؛ ایفای نقش پررنگ مردم در اقتصاد مقاومتی خاصه در ساخت و سازهای معماری را نمی توان نادیده گرفت. اقتصاد مقاومتی ماهیت اقتصاد مردمی است. اگر قرار باشد اقدامی در نهادسازی اقتصاد مقاومتی برداشته شود، هیچ لزوم ندارد که این نهادسازی را دولت انجام دهد بلکه لزوم دارد مردم وارد این عرصه شوند تا از ورود رانت خوارها به اقتصاد جلوگیری کنند. نهادهای اقتصادی مردمی می توانند نقش تعیین کنندهای داشته باشند، اگر فضای اقتصادی بخش صنعت و مسکن را برای حضور جوانان مؤمن و خلاق ایران اسلامی در عرصه اقتصادی فراهم کنیم، قطعاً تحولی مثبت در این عرصه شاهد خواهیم بود.

۶- «حمایت از فعالان اقتصادی»؛ توجه و دلجویی و حمایت دولت از فعالان اقتصادی در بخش مسکن و ساختمان الزامی است؛ اگر دولت در حالت عادی از فعالان اقتصادی در این بخش حمایت کند آن وقت می توان انتظار داشت آنها هم در روز مبادا به کمک کشور بیایند. حال این سؤال پیش می آید دولت در زمینه حمایت از فعالان اقتصادی بخش مسکن و ساختمان تا چه حد کار کرده است و باید چه کارهای دیگری را انجام دهد تا از فعالان در موقع ضرورت توقع داشته باشد.

۷- «گفتمان سازی در بخش صنعت ساختمان»؛ لزوم تبدیل بحث اقتصاد مقاومتی به گفتمان رایج در دانشگاهها و دانشکده های معماری و شهرسازی

به نظر می رسد تشکیل کارگروه اقتصاد مقاومتی در تمام دستگاه های اجرایی خاصه نهادهای مرتبط با «مدیریت شهری و صنعت ساختمان» در سطوح کلان و میانی لازم و اساسی است.

۲- «صلاح نظام آموزشی دانشبنیان در بخش صنعت ساختمان»؛ نظام آموزشی معماری و آموزش شهرسازی و مدیریت شهری متناسب با اقتصاد مقاومتی باید عمل کند. کارکرد نظام آموزشی آن است که دانشجویان یک کشور را متناسب با شرایط و نیازهای تاریخی آن برده تربیت کرد؛ اما متسافنه در کشور این اتفاق به خوبی نمی افتد. حال این سؤال مطرح است که نظام آموزشی معماری و شهرسازی امروز ایران در این زمینه چه کار کرده است؟ آیا فکری به حال منابع آموزشی درسی و رویه های دانش بنیان این مملکت کرده است؟

۳- «صلاح نظام تبلیغاتی بخش صنعت ساختمان»؛ در شرایط فعلی که صنعت ساختمان دچار نوعی لوکس گرایی و مصرف گرایی فزاینده در حوزه بهره گیری از مواد و مصالح تجملاتی خارجی وارداتی و در عین حال، ساخت و سازهای لوکس در بالا شهر مناطق کلانشهری خاصه کلانشهر تهران شده است؛ به نظام تبلیغاتی هماهنگ و منسجمی نیاز است که بتواند این آموزه ها را از طریق رسانه های رسمی و غیررسمی مختلف، به خوبی به مردم عرضه کند تا مردم ضمن تلاش در ارتقا کیفی محصولات ساختمانی داخلی، از استفاده کالاهای و مصالح ساختمانی خارجی دوری کنند. حال در این خصوص این سؤال پیش می آید که رسانه های کشور در این زمینه فقط در حد شعار عمل کردنده یا کاری هم صورت گرفته است؟ این در حالی است که ما شاهد تبلیغات کالاهای غربی وارداتی در صنعت ساختمان و معماری که مشابه ایرانی دارند به صورت انبوه هستیم؛ چرا مسئولین هنوز در حد شعار به فرامین مقام معظم رهبری نگاه می کنند.

۴- «هوشمندسازی معماری و بهره گیری از تکنولوژی های نوین تولید داخل»؛ «معماری هوشمند»

است. اقتصاد مقاومتی یک شعار نیست و این یک واقعیت هست و آن را باید تبدیل به فرهنگ و گفتمان کرد. بهترین الگو برای ایجاد رابطه بین فرهنگ و اقتصاد مقاومتی، الگوبرداری از فرهنگ بسیج و دفاع هشت ساله و ارتباط آن با ساخت و سازها و اقدامات جهادی در بازسازی بعد از جنگ است.

۸- «مدیریت مصرف در بخش صنعت ساختمان»؛ مسئله مدیریت مصرف در بخش صنعت ساختمان یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی است یعنی مصرف متعادل و پرهیز از اسراف و تبذیر در منابع انسانی و مسالح و نکنولوژی ساخت.

نتیجه‌گیری و جمعبندی

در پایان باید گفت که در حوزه تحقق پذیری سیاستهای ابلاغی اقتصاد مقاومتی در حوزه صنعت ساختمان لازم است شاخص‌های اقتصاد مقاومتی و اهداف آن با جوهره مقاومت پیوند منطقی داشته باشند. این امر به این معناست که در این راستا باید چالش‌های پیش رو شناسایی و در دایره‌ای بزرگ تر با عنایت به چالش‌های اقتصاد امت اسلامی تعریف و برای آن برنامه و راه حل ارائه شود. ارکان اقتصاد مقاومتی در ایران شامل مردمی کردن اقتصاد، اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی، توانمندسازی بخش خصوصی، افزایش ثروت ملی و صیانت از آن، کاهش وابستگی به درآمد نفتی، مدیریت مصرف و استفاده از طرفیت و امکانات داخلی کشور است.

اقتصاد مقاومتی یک واژه جدید است که حوزه‌های مختلفی را دربرمی‌گیرد. طی چند سال گذشته که در شرایط تحریم قرار داشتیم، قدرت‌های بزرگ و کشورهای غربی هم پیمان آنها از هیچ تلاشی برای تضییف اقتصاد ایران فروگذار نکردند. باید برای بی اثر کردن این تحریم‌ها به طور علمی روش شناختی صحیحی ارائه شود. اقتصاد مقاومتی نیاز به زیرساخت و روش شناسی علمی دارد. بر این اساس به منظور حصول به اهداف تعیین شده باید برنامه‌های عمل (Action Plans) به دقت اجرایی

شوند و فعالیت پروژه‌های گوناگون براساس تقویم زمانی هریک به طور مداوم و مستمر کنترل و یا پایش شوند.

راهبردهای تحقق بخشی اقتصاد مقاومتی در صنعت ساختمان عبارتند از:

۱. ترویج اقتصاد مقاومتی و تنوع بخشی به الگوهای مناسب اقتصادی متناسب با نیاز کشور و شرایط خاص تحریم؛

۲. تبیین و تحکیم حوزه‌های راهبردی اقتصادی در سطوح سرمایه‌گذاری، منابع انسانی، فرصت‌های تولیدی؛

۳. اطلاع رسانی و آگاهی بخشی مناسب و متعادل در جهت رشد سرمایه‌گذاری در کشور؛

۴. بهره‌گیری از رویکردهای دانش‌بنیان در حوزه صنعت ساختمان و طراحی معماری و طراحی شهرها؛

۵. کاربست اصول و معیارهای طراحی هوشمند (smart growth) در معماری و طراحی شهرها و درنظرگیری ضوابط و مولفه‌های جدید معماری بیوفیلی و بیونیک.

۶. گسترش و تعمیق فرهنگ کار و تبیین نقش آثار آن بر استقلال اقتصادی کشور.

اهداف پیشنهادی برای سیاست‌گذاری در این بخش عبارتند از:

(*) راهبرد اول (ترویج اقتصاد مقاومتی در بخش صنعت و ساختمان)

۱. معرفی مدل و الگوی مطلوب اقتصادی در صنعت ساختمان و عمران شهری با تکیه بر اصول علمی و آموزه‌های اسلامی؛

۲. تبیین و تشریح نقش اقتصاد مقاومتی و کارکردهای سازنده آن در استقلال اقتصادی کشور و رهایی از وابستگی ملی در صنعت ساختمان و عمران شهری؛

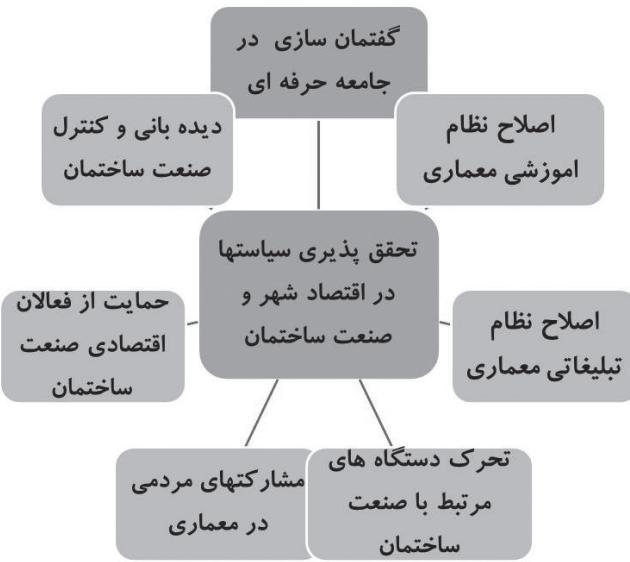
۳. زمینه سازی برای توجه بیشتر سایر نهادهای کشور در چگونگی پرداختن به موضوع اقتصاد خاصه وزارت‌خانه‌ها و ارگانهای ذی‌ربط با صنعت ساختمان و عمران شهرها؛

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Autumn 2015

۲۶۵

- دانشگاهی؛
۶. آگاهی بخشی معماران و شهرسازان نسبت به پیامدهای منفی و زیانبار بی توجهی به نیازهای اساسی کشور بالاخص بایسته های اقتصاد مقاومتی؛
۷. تشریح اقتصاد مقاومتی در سطوح خرد، ملی و بین الملل مربوط به صنعت ساختمان.
- (*) اهداف راهبرد چهارم (گسترش و تعمیق فرهنگ کار حرفه ای معماری و شهرسازی)
۱. لزوم اصلاح نگرش ها و رفتارهای عمومی معماران و شهریازان در خصوص کار و صنعت ساختمان؛
۲. پرداختن به نقش راهبردی آموزش و یادگیری در زمینه اقتصاد مقاومتی برای معماران و شهرسازان؛
۳. تعمیق و ترغیب به استفاده مطلوب از منابع اقتصادی کشور و معادن تولیدکننده مصالح ساختمانی ملی و استفاده از انها به جای تولیدات وارداتی خارجی؛
۴. تبیین نقش اساسی فرهنگ کار در جامعه و ضررورت تشویق به تولید بالاخص در حوزه صنعت ساختمان و فراورده های آن؛
۵. تبلیغ کار تیمی به همراه نقد فرهنگ عمومی در انجام امور به شکل تکروی و تفرديخواهی و منفعت طلبی در این حوزه.
- سیاست ها و ضوابط کلی در زمینه تحقق پذیری سیاستهای اقتصاد مقاومتی در بخش مسکن و ساختمان عبارتند از:
۱. در برنامه های تبیینی حوزه معماری و تصمیم گیری های کلان مدیریت شهری تا حد امکان به طور غیرمستقیم به موضوع اقتصاد مقاومتی پرداخته شود و در تولید برنامه های این خصوص، اعتدال و میانه روی رعایت گردد.
۲. بر نقش محوری محصولات راهبردی در جهت رفاه و آسایش مردم (مسکن و زمین شهری) و ایجاد ثبات در قیمت ها و جلوگیری از نوسان قیمت ها در بازار تأکید شود.
۳. در حمایت از تولید ملی و جهت دهی به بخش خصوصی معماری و ادارات حکومتی به خریدهای
- (*) اهداف راهبرد دوم (تبیین و تحکیم حوزه های راهبردی اقتصادی در صنعت ساختمان و عمران شهری)
۱. سوق دادن سرمایه گذاران مالی خصوصی برای مشارکت جدی در طرح های عمرانی شهرها؛
۲. هدایت دولت و مجلس شورای اسلامی با هدف تعامل موثر با یکدیگر و ارائه تسهیلات لازم برای حضور همه جانبه بخش خصوصی در عرصه های اقتصادی مربوط به عمران شهری و صنعت ساختمان؛
۳. آسیب شناسی موانع و نیازمندی های تحقق اقتصاد مقاومتی در صنعت ساختمان؛
۴. تأکید بر نقش محوری دولت در تربیت متخصصان و حمایت از آنها در حوزه های تولیدی صنعت ساختمان؛
۵. تاکید بر نگرش مجموعه ای (سیستمیک) و کل نگر در پرداخت به حوزه های راهبردی در اقتصاد مقاومتی بالاخص در ارگانها و نهادهای مرتبط با معماری و شهرسازی.
- (*) اهداف راهبرد سوم (اطلاع رسانی و آگاهی بخشی)
۱. ترغیب متخصصان و آگاهی بخشی به آنها برای سرمایه گذاری تولیدی در صنعت ساختمان و معماری؛
۲. تشویق مردم به تأمین منابع مالی در پروژه های کلان عمرانی - اقتصادی شهرها؛
۳. ارزیابی برنامه های دولت و ترغیب دولت به سرمایه گذاری های لازم بالاخص در بخش صنعت ساختمان و عمران شهری؛
۴. تبیین الزامات اقتصاد مقاومتی در جامعه و هدایت دولت در امور سرمایه گذاری عمرانی شهرها بالاخص شهرهای محروم و نیازمند توسعه بیشتر؛
۵. اطلاع رسانی در مورد آثار مثبت و مزایای کاهش وابستگی اقتصادی کشور به بیگانگان به جامعه حرفه ای معماری و سایر دلسویان حرفه ای مرتبط با معماری و شهرسازی در سطوح حرفه ای یا

نمودار ۸. نمودار تحلیلی اقتصاد مقاومتی در صنعت ساختمان و
معماری شهری؛ مأخذ ترسیم؛ نگارنده.

۹. از شخصیت‌های موثر دانشگاهی و نخبگان بر جسته علمی در تبیین و اطلاع رسانی مربوط به التزام بخش صنعت ساختمان و مدیریت شهری به تحقق پذیری سیاستهای اقتصاد مقاومتی استفاده شود تا زمینه‌ای برای پذیرش همگانی خاصه بخش خصوصی نیز فراهم شود.

۱۰. فرهنگ اقتصادی، دانش صرفه جویی و راهبردهای مدیریتی در توسعه اقتصاد مقاومتی مربوط به صنعت ساختمان و عمران شهری ترویج و اطلاع رسانی شود.

۱۱. در برنامه‌ها، ضمن آسیب‌شناسی اقتصاد کشور، برآسیب‌های ناشی از خلاء قوانین و سوء استفاده‌های احتمالی در این زمینه و انحراف در سرمایه‌گذاری هم تأکید شود.

۱۲. فعالان اقتصادی و کارآفرینان در حوزه‌های استراتژیک اقتصادی در اقصی نقاط کشور به گونه‌ای آموزنده و تأثیرگذار در ایجاد حس و رفتار جهادی در عرصه ملی در این بخش و در عین حال مدیریت شهری معرفی شوند.

۱۳. به گونه‌ای شفاف و عینی، نسبت به تبیین

محصولات و مصالح ساختمانی به سوی محصولات داخلی اقدامات جدی در رسانه ملی انجام شود.
۴. در تولید و پخش برنامه‌های مرتبط با موضوع عدم تجمل گرایی و لوکس گرایی صرف در بخش صنعت ساختمان، هویت خاص شبکه‌ها مورد توجه باشد و بر این اساس سهم و ضریب پرداختن به این موضوع برای هر یک از شبکه‌ها تعیین شود.

۵. در تأمین و پخش برنامه‌های بخش صنعت ساختمان در دستگاه‌های اجرایی و شهرداریها، سیاست‌ها و ضوابط در خصوص اقتصاد مقاومتی به طور ویژه مورد توجه قرار گیرد.

۶. یک الگوی مشخص از شیوه زندگی مناسب با اقتصاد مقاومتی در برنامه‌های کلی معماری و مسکن مناسب با آن ارائه شود.

۷. نظام آموزشی کشور در حوزه معماری و شهرسازی نیز مناسب با اقتصاد مقاومتی مورد نقد و بررسی قرار گیرد.

۸. از ارائه تحلیل‌ها و راهکارهای غیرکارشناسی در این مورد اجتناب شده و موضوع به گونه‌ای کار نشود که خلط مبحث پیش آید.

درییشتشری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Autumn 2015

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۰ پاییز ۹۴
No.40 Autumn 2015

۲۶۷

- آثار مثبت اقتصاد مقاومتی بر زندگی واقعی مردم و آینده اقتصادی کشور و تقویت روحیه ایرانی پرداخته شود.
۱۴. بر استفاده از چاره‌جويی جامعه حرفه ای و دانشگاهی معماری و شهرسازی در جهت حل مشکلات اقتصادی کشور و توجه به اقتصاد مقاومتی برنامه سازی شود.
۱۵. بر تشکیل کمیته‌های راهبردی اقتصاد مقاومتی در کشور و حتی در شبکه‌های تولیدی در قالب «اتاق فکر» در دانشکده‌های معماری و شهرسازی تاکید شود.
- منابع و مأخذ**
- اسدی، علی (۱۳۹۳) نظام اقتصاد اسلامی الگویی کامل برای اقتصاد مقاومتی، نشریه پژوهشی سیاستهای راهبردی و کلان، شماره ۵.
- هاشمی، سید جواد و سمية پورعبدی (۱۳۹۲) تهدیدات اقتصادی و اقتصاد مقاومتی، اصفهان، نشر شاخص پژوه.
- ویلکلن، پیتر (۱۳۸۱) اقتصاد سیاسی، ارتباطات جهانی و امنیت انسانی، ترجمه مرتضی بحرانی، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- زهراei، مصطفی (۱۳۷۶) نظریه‌های تحريم اقتصادی، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت خارجه، تهران.
- خدمی، سید موسی (۱۳۹۰) تهدیدات اقتصاد ملی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران.
- ادل، ماتیو (۱۳۸۰) اقتصاد سیاسی شهری و منطقه‌ای، ترجمه فریبرز رئیس‌dana، تهران: نشر قطره، فصلهای ۲ و ۳، ۱۳۸۰.
- اطهاری، کمال (۱۳۸۲) «ناکارامدی نظام مدیریت مالی شهر»، مجله شهرداریها، سازمان شهرداریها، شماره ۴۹، ۱۳۸۲.
- اورین ک-کپ، ترجمه اقتداری، علی (۱۳۵۶) بودجه بندي دولتی، تهران، موسسه علوم اداری.
- سیف، الله مراد (۱۳۹۱) الگوی پیشنهادی اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران، نشریه آفاق امنیت،
- شماره ۱۶. بازارگان، عباس و دیگران (۱۳۷۷) روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران: انتشارات آگاه.
- پناهی، علی (۱۳۸۹) بودجه ریزی عملیاتی در نظریه و عمل، تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- جری، ریچارد، دوکات، امانوی و دیگران (۱۳۶۸) بیکاری در جهان سوم، تهران: وزارت برنامه و بودجه مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۳۶۸.
- دفتر برنامه ریزی عمرانی وزارت کشور- مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری (۱۳۸۱) «شیوه‌های افزایش درآمد و کاهش هزینه‌های شهرداریها»، انتشارات سازمان شهرداری‌ها، ۱۳۸۱.
- دیوید، فرد (۱۳۷۹) «مدیریت استراتژیک»، ترجمه علی پارسیائیان و محمد اعرابی، انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی، تهران.
- رئیس‌dana، فریبرز (۱۳۸۰) بررسیهای کاربردی توسعه و اقتصاد ایران. ج ۱، تهران: نشر چشم، فصل دوم، ۱۳۸۰.
- رئیس‌dana، فریبرز (۱۳۸۱) «نگاهی به مسائل توسعه شهری»، اقتصاد سیاسی توسعه، تهران: مؤسسه انتشارات نگاه.
- سبزه پور، مجید (۱۳۸۹) «مرجع کاربردی مدیریت پرور»، انتشارات ترم، تهران.
- سینجر، پل (۱۳۵۸) اقتصاد سیاسی شهرنشینی، ترجمه گروه تحقیق مطالعات شهری و منطقه‌ای، تهران: نشر ایران، ۱۳۵۸.
- شارل ژید و شارل ریست (۱۳۷۰) تاریخ عقاید اقتصادی، ترجمه دکتر کریم سنجابی، جلد اول، انتشارات دانشگاه تهران.
- شورای شهر تهران (۱۳۸۹) سیاست‌های تدوین بودجه سال ۱۳۹۰ شهرداری تهران، مصوب شورای شهر تهران در تاریخ ۱۳۸۹/۹/۱۴.
- عبدیان درکوش، سعید (۱۳۶۴) درآمدی به اقتصاد شهری، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- فلورا، دنیز (۱۳۷۰) اقتصاد معاصر، ترجمه منوچهر